

Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti
Ministerstvo zahraničí USA

MEZINÁRODNÍ ZPRÁVA O NÁBOŽENSKÉ SVOBODĚ V ČESKÉ REPUBLICĚ ZA ROK 2012

VYDÁNA 20. KVĚTNA 2013

ČESKÁ REPUBLIKA

Oficiální souhrn

Ústava a ostatní zákony a předpisy chrání svobodu náboženství a vláda všeobecně uznává náboženskou svobodu v praxi. Trend, co se týče respektování svobody náboženství vládou, se během roku podstatně nezměnil. Vláda i nadále poskytovala daňové úlevy a finanční podporu registrovaným náboženským seskupením. Členové registrovaných i neregistrovaných náboženských seskupení mohli svobodně vyznávat svou víru bez zasahování vlády. Vláda podnikla legislativní kroky k vyřešení restitučních nároků na komunální majetky církví.

Byla hlášena diskriminace na základě náboženské příslušnosti, víry nebo praxe. Antisemitské činy a výroky a antimuslimské nálady se projevily vandalismem na židovských památkách a hřbitovech a odporem vůči výstavbě a otevírání nových mešit.

Velvyslanectví USA monitorovalo snahy vlády a náboženských organizací, aby vyřešily restituční nároky na majetky církví a vyslovovalo se ve prospěch prosazení restitučního zákona. Představitelé velvyslanectví podnikli vstřícné kroky vůči náboženským organizacím, včetně římskokatolických a protestantských sborů, židovských a muslimských obcí a nevládních organizací. Velvyslanectví podpořilo konferenci o revizi nemovitostí, financovanou zvláštním zmocněncem USA pro otázky holocaustu, a soustředilo se na nevyřešené problémy restituce z doby holocaustu.

Oddíl I. Náboženská demografie

Populace České republiky je podle Statistického úřadu 10,5 milionu. Populace je většinou homogenní s dominantní křesťanskou tradicí. Sčítání lidu z roku 2011 ukázalo, že 2,2 milionu osob je věřících. Přibližně 11 procent populace jsou příslušníci římsko-katolické církve, 7 procent neuvádí žádné konkrétní náboženství a 3 procenta se pokládají za následovníky různých dalších náboženství, včetně protestantství, judiasmu, islámu a buddhismu. Osm procent obyvatel navštěvuje pravidelně bohoslužby. Přibližně 3 500 osob je oficiálně registrovaných jako členů židovské obce, i když univerzitní badatelé odhadují počet židů přibližně na 10 000 a Federace židovských obcí odhaduje, že jich je 15 000 až 20 000. Vedoucí představitelé místní muslimské obce odhadují, že v zemi je 10 000 muslimů, z nichž většina jsou přistěhovalci.

Oddíl II. Stav uznávání náboženské svobody vládou

ČESKÁ REPUBLIKA

Právní / politický rámec

Ústava a ostatní zákony a předpisy chrání svobodu náboženství.

Za náboženské záležitosti je zodpovědný Odbor církví na Ministerstvu kultury. Všechna náboženská seskupení zaregistrovaná u Ministerstva kultury mají nárok na daňové úlevy. Náboženská seskupení druhé úrovně mají také nárok na vládní subvence, i když některá z nich odmítají státní finanční podporu ze zásady a jako projev své nezávislosti.

Zákon stanoví dvojstupňový systém registrace náboženských seskupení. Pro registraci na první (nižší) úrovni musí mít náboženské seskupení aspoň 300 dospělých členů s trvalým bydlištěm v zemi. Registrace na první úrovni umožňuje omezené daňové úlevy, ukládá každoroční ohlašovací povinnosti a vyžaduje 10leté čekací období před tím, než může organizace požádat o registraci na druhé úrovni. Pro registraci druhé úrovně, opravňující seskupení k podílu na státním financování, musí mít členství rovné přibližně 0,1 procenta populace nebo přibližně 10 500 osob, a prokázat tento počet jejich podpisy.

Existuje 33 státem uznávaných náboženských organizací. Pouze duchovní registrovaných organizací druhé úrovně mohou oficiálně vykonávat uznávané svatební obřady a sloužit jako duchovní osoby u vojska a ve vězení, i když vězni jiných náboženských seskupení mohou přijímat návštěvy svých vlastních duchovních. Náboženské organizace zaregistrované před rokem 2002 jsou osvobozeny od požadavku registrace druhé úrovně, jako je požadavek minimálního počtu členů. I když neregistrovaná náboženská seskupení nesmí zákonně vlastnit společný majetek, často utvářejí zájmová občanská sdružení, aby spravovala svůj majetek do té doby, než budou schopna splnit podmínky pro registraci. Vláda povoluje tento typ dočasného řešení. Neregistrovaná náboženská seskupení mají svobodu shromažďování a vyznávání víry.

Trestní zákoník obsahuje ustanovení týkající se nenávistných trestných činů. Zakazuje popírání holocaustu a předepisuje trest odnětí svobody na dobu od šesti měsíců až tří roků za veřejné popírání, zpochybňování, schvalování nebo snahu o ospravedlnování nacistické genocidy. Tento zákon také zakazuje podněcování k nenávisti na základě náboženského vyznání a předepisuje tresty odnětí svobody na dobu až tří roků. 27. leden je ustanoven zákonem jako Den památky obětí holocaustu.

ČESKÁ REPUBLIKA

Misionáři musí získat povolení k dlouhodobému pobytu a pracovní povolení, pokud chtějí v zemi zůstat déle než 90 dní. Pro náboženské pracovníky není žádná speciální kategorie víz; zahraniční misionáři a klérus musí splnit podmínky pro standardní pracovní povolení.

Ministerstvo kultury povoluje devíti z 33 registrovaných náboženských organizací výuku náboženství ve státních školách. Ředitelé škol musí zavést volbu vyučování náboženství, pokud je v jedné třídě alespoň sedm studentů stejného náboženského seskupení, kteří si vyžádají takovou výuku, i když náboženská výuka je ve veřejných školách volitelná.

Vláda ČR je členem Pracovní skupiny pro mezinárodní spolupráci v oblasti vzdělávání, výzkumu a připomínání holocaustu.

Vláda dodržuje následující náboženské svátky jakožto národní svátky: Velikonoční pondělí, Štědrý den, 1. svátek vánoční a 2. svátek vánoční.

Vládní praktiky

Nebylo hlášeno žádné omezování náboženské svobody. Vláda i nadále poskytovala finanční podporu registrovaným náboženským organizacím druhé úrovně a sponzorovala nábožensky orientované kulturní činnosti. Vláda prosadila zákon o řešení problémů restituce komunálního církevního majetku.

Náboženské organizace obdržely od vlády přibližně 1,4 miliardy CZK (70 milionů USD). Vláda tyto fondy rozděluje poměrně mezi 17 náboženských organizací, které mají registraci druhé úrovně a rozhodly se přijmout státní pomoc na základě počtu členů kléru. Přibližně 1,3 miliardy CZK (65 milionů USD) bylo použito na platy kléru; církve nasměrovaly zbytek na správu církví a údržbu církevního majetku.

Žádost Husitské církve o registraci prvního stupně, podaná původně v červenci roku 2010, byla zamítnutá v říjnu 2011 a podaná znovu v listopadu 2011, přičemž koncem roku nebyla ještě vyřízená. Řízením u Ministerstva kultury také procházely žádosti Ukrajinské ortodoxní řeckokatolické církve, Církve sv. Řehoře Osvíceného, náboženské sdružení Jednoty sv. Klimenta a Armáda spásy. Pivní církev stáhla svou žádost, podanou v roce 2011. Vláda zaregistrovala Církev víry v květnu.

ČESKÁ REPUBLIKA

Vláda pokračuje ve svých snahách o řešení problémů restituce komunálního církevního majetku. Židovské nároky se datují do období nacistické okupace v době Druhé světové války, zatímco představitelé římsko-katolické církve uplatňují nároky na majetek, který jim byl zabaven minulým komunistickým režimem. I když většina římskokatolických kostelů, farností a klášterů byla navrácena v devadesátých letech minulého století, pozemky a lesy zůstávají ve vlastnictví státu.

Vláda v listopadu prosadila zákon týkající se náboženského majetku, který je ještě v rukou státu. Tento zákon pověřuje vládu k návratu pozemků v hodnotě 75 miliard CZK (3,75 miliard USD) a k vyplacení finančních náhrad ve výši 59 miliard CZK (2,95 miliard USD) za pozemky, které nemohou být vráceny, které se mají vyplatit během 17 roků 17 různým náboženským institucím. Tento zákon přiděluje o něco více než 79 procent finančních náhrad Římskokatolické církvi a obsahuje ustanovení pro postupné rušení přímé státní podpory náboženských seskupení během 17letého období.

Vláda navrátila téměř všechnen státem vlastněný majetek, který si nárokovala Federace židovských obcí. Brněnská židovská obec převzala sporný majetek předtím vlastněný Ministerstvem vnitra po vyrovnání v rámci soudní pře. Další soudní proces v Brně týkající se majetku ve vlastnictví Ministerstva práce a sociálních věcí probíhal ještě koncem roku.

Nadační fond obětem holocaustu, který obdržel 300 milionů CZK (15 milionů USD) od státu v roce 2001, i nadále pomáhá při zachování obecního majetku, vzdělávacích programech a sociální podpoře obcí. Fond například přispěl šest milionů CZK (250 000 USD) 17 institucím poskytujícím zdravotní péči přibližně 600 osobám, které přežily holocaust.

Představitelé místních samospráv i nadále vzdorovali plánům malých muslimských obcí v Hradci Králové a v Brně na výstavbu nebo rozšíření mešit. Brněnská islámská nadace hlásila, že místní představitelé Křesťansko-demokratické strany veřejně odporovali plánovanému rozšíření organizace. Krajský úřad v roce 2011 poskytl financování iniciativě proti mešitě v Hradci Králové, ale údajně jí neposkytl další financování v roce 2012.

Ministerstvo kultury zamítlo žádost mladých křesťanských demokratů z prosince 2011 o zrušení registrace Centra muslimských obcí po zveřejnění videa, v němž byl zobrazen člen muslimské obce citující Korán a vyzývající k násilí proti Židům. Ministerstvo uvedlo, že k násilí vyzývala pouze jedna osoba (která vykřikovala na

ČESKÁ REPUBLIKA

videu), nikoli celé centrum. Po vydání rozhodnutí ministerstva nepodnikla policie žádné kroky proti osobě vystupující v tomto videu, protože došlo k promlčení tohoto činu.

Ministerstvo vnitra nadále postupovalo proti pravicovým skupinám hlásícím se k antisemitským názorům, přičemž sledovalo jejich činnost, posilovalo spolupráci s policií ze sousedních zemí a zajišťovalo ukončení nepovolených srazů. Všeobecně jsou veřejné projevy antisemitismu vzácné a veřejné orgány provádějí důsledné vyšetřování a stíhání osob popírajících holocaust.

Ministerstvo kultury poskytlo během roku granty ve výši 2,8 milionu CZK (140 000 USD) na nábožensky orientované kulturní činnosti.

V květnu vláda schválila koncepci boje proti extremismu na roku 2012, která zdůrazňuje důležitost zavádění preventivních opatření, včetně specializovaného školení pro učitele a policisty. Vyhlášení koncepce zahrnovalo doporučení Ministerstva školství týkající se školení učitelů o tom, jak správně vyučovat studenty o holocaustu a zajistit, že učební texty budou prosty antisemitských a jiných extrémistických názorů.

Oddíl III. Stav uznávání náboženské svobody společnosti

Byla hlášena společenská diskriminace na základě náboženské příslušnosti, víry nebo praxe, odrážející antisemitismus a antimuslimské nálady. Prominentní představitelé společnosti však podnikli pozitivní kroky k prosazování náboženské svobody a tolerance. V dubnu sponzoroval místopředseda Senátu Přemysl Sobotka a primátor města Prahy Bohuslav Svoboda pochod proti antisemitismu.

Malé, ale vytrvalé a dobře organizované, extrémně pravicové hnutí se skládalo z neonacistických seskupení s antisemitskými názory. Projevy antisemitismu také přetrvávaly mezi ostatními částmi populace, včetně malých nacionalistických seskupení a jistých islamistických seskupení.

Nebyly hlášeny žádné násilné antisemitské ani antimuslimské incidenty páchané jednotlivými osobami. Ministerstvo vnitra však během roku ohlásilo devět antisemitských incidentů, což představoval padesátiprocentní pokles oproti roku 2011. Šlo o čtyři incidenty hanobení osob na základě národnostního, etnického nebo rasového původu, čtyři projevy sympatií k hnutí zaměřenému na potlačování

ČESKÁ REPUBLIKA

lidských práv nebo svobod a jeden incident založení, podpory nebo propagace hnutí zaměřeného na potlačování lidských práv nebo svobod.

V únoru publikoval antisemitský bloger článek obviňující Židy ze spiknutí a manipulace sdělovacích prostředků. Představitelé Federace židovských obcí, Židovského muzea a Evropského institutu odkazu šoa odsoudili tento článek ve společném prohlášení. Předseda Strany zelených podal trestní žalobu proti údajnému podněcování k rasové nenávisti. Státní žalobce hlavního města Prahy tuto žalobu zamítl. Někteří pozorovatelé vyslovili obavu, že pravicoví politici mlčky schvalovali názory tohoto blogera.

Činnost seskupení jako je Národní odpor a Autonomní nacionalisté charakterizovaly antimuslimské nálady, antisemitské postoje, popírání holocaustu a rozšiřování nacistické propagandy.

Oddíl IV. Vládní politika USA

Velvyslanectví USA upozorňovalo vládu na problematiku náboženské svobody a podnikalo vstřícné kroky vůči vedoucím osobnostem římskokatolických a protestantských sborů, židovských a muslimských obcí.

Představitelé velvyslanectví nabádalo představitele vlády a náboženských seskupení k řešení nároků na restituci náboženského majetku. Podporovalo také prosazování zákona o restituci obecného majetku náboženských seskupení zabaveného v době komunismu. Parlament tento zákon prosadil v listopadu. Představitelé vlády USA i nadále vládě a náboženským seskupením zdůrazňovali důležitost restitucí nebo spravedlivých a přiměřených kompenzací v situacích, kdy navrácení majetku již není možné v otevřených případech týkajících se majetku nezákonně odňatého obětem holocaustu, židovské obci a církvím. Představitelé velvyslanectví USA se zúčastnili schůzek s představiteli Ministerstva kultury, římskokatolické církve, protestantských církví a Federace židovských obcí ohledně restitučních záležitostí. Představitelé velvyslanectví také reagovali na individuální žádosti amerických občanů, kteří byli obětí holocaustu, o pomoc při hledání možností kompenzací.

Zvláštní zmocněnec USA pro otázky holocaustu Douglas Davidson a zástupci velvyslanectví se setkali s představiteli Evropského ústavu odkazu šoa se sídlem v Praze a Ministerstva zahraničí, aby monitorovali pokrok v oblastech uvedených v Terezínské deklaraci, která apeluje na vlády, aby se zabývaly životními podmínkami osob, které přežily holocaust, konfiskovaným nemovitým majetkem,

ČESKÁ REPUBLIKA

odcizenými uměleckými předměty, judaiky, vzděláním a připomínáním holocaustu. Ministerstvo zahraničí USA financovalo a podporovalo konferenci o revizi nemovitostí organizovanou českým Ministerstvem zahraničních věcí, Fórem 2000 a ESLI v listopadu.

Velvyslanectví sponzorovalo v ČR pět dialogů mezi lidmi různé víry a zorganizovalo ekumenickou událost v Senátu, aby podnítilo vzájemné pochopení mezi menšinami, včetně náboženských menšin. Kromě toho velvyslanectví financovalo filmový projekt dokumentující životy příslušníků menšin v zemi, včetně muslimů. Tyto filmy byly promítány v různých městech České republiky. Velvyslanectví také uspořádalo iftar (večerní pohoštění během ramadánu) pro muslimy z místní obce.